

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning
till Ålands landsting med anledning av väckt fråga

N:o 12/-29.

om upprensning av "Kedholmsströmmen" och "Valsund"

benämnda vattendrag under Järsö by i Lemlands socken.

Sedan landstingsmännen Karl Manner m.fl. uti en den 20 sistlidne februari dagtecknad petition hos Landstinget på anförda skäl anhållit att ett anslag om 70.000 mark måtte av Landstinget beviljas för upprensning av ovanrubricerade vattendrag, samt Finans- och ekonomiutskottet till Landstinget inkommit med härav påkallat betänkande, har Landstinget uti skrivelse av den 26 därpåföljande mars uppdragit åt Landskapsnämnden att verkställa en saklig och ekonomisk utredning angående möjligheterna för upprensning av ifrågakomna tvenne kommunikationsleder samt att till Landstinget inkomma med härav betingad framställning. I anledning av uppdraget får Landskapsnämnden framhålla följande:

De bidrag, som av landskapet härintills utgivits för upprensning av särskilda kommunikationsleder inom landskapet, de där av ålder använts, men på grund av jordhöjningen under årens lopp uppgrundats samt blivit ofarbara, hava uteslutande hänfört sig till företag, som äga en, även i inskränkt mening, allmän betydelse. Sålunda avser upprensningen av Verkströmmen att bringa den norra skärgårdens inbyggare i närmare anslutning till det åländska landsvägsnätet, upprensningen av särskilda

fiskehamnar att bereda landskapets havsfiskare nödig trygghet vid utövningen av sitt yrke samt den beslutade upprensningen av Lumparsund möjlighet för den östra skärgårdens befolkning att under svårare väderleksförhållanden kunna utnyttja en förkortad och i möjligaste mån skyddad kommunikationsled. På samma sätt avser de ännu icke avslutade upprensningarna av Kuggsundet och Verksundet i Geta att bereda den nordvästra skärgårdens inbyggare en betydligt förkortad landtransportväg för sina förnödenheter.

Kravet på den nu ifrågavarande upprensningen av Valsundet och Kedholmsströmmen avser ett syftemål med mera strängt begränsad lokal betydelse, eller möjligheten för befolkningen å Järsö och Bergö huvudholmar att från sina hamnplatser vid Granö fjärden nå ut till allmänt vatten eller farled. Behovet av denna trafikleds öppenställande ligger på grunder, vilka i petitionen framhållas, i öppen dag. Fråga kan endast uppstå därom, huruvida dess allmänna betydelse är sådan, att anslag härför bör och kan utgå ur landskapsmedel.

Härvid torde följande synpunkter böra tagas i betraktande:

Järsö by omfattar ursprungligen tre hela hemman, men genom ett av dessa hemmans klyvning och utbrytning av särskilda mindre områden stiger antalet familjer eller hushåll i byn till 25, varav 18 innehava båtplats vid Granöfjärden. Samtliga dessa hushåll idka fiske - om

också icke alla såsom huvudnäring, så dock i betydande utsträckning - ,
 varjämte även särskilda vid Nyhamns och Rödhamns lotsplatser tjänstgö-
 rande lotsar hava sina båtplatser förlagda vid Granö fjärden. Härav
 framgår, att upprensningen eller öppenhållandet av någondera av ifråga-
 varande utfartsleder för de vid meranämnda fjärd bosatta familjerna up-
 penbart är av allra största betydelse. Då vidare det övervägande fler-
 talet av dessa hushåll leva under jämförelsevis knappa förhållanden,
 torde en handräckning från landskapets sida i det syfte petitionärerna
 framhålla väl hava fog för sig och korresponderar även med den omvård-
 nad, som från det allmännas sida i så rikt mått egnas den vid jordbruks-
 arbetet bundna och i ekonomiskt avseende mindre lyckligt situerade be-
 folkningen. Ur sådan synpunkt förtjänar petitionen sålunda allt beaktan-
 de. Endast med avseende å omfattningen av det begärda anslaget hyser
 Landskapsnämnden en från petitionärernas avvikande uppfattning.

De tvenne utlopp, om vilkas upprensande petitionerats, äro belägna
 på var sin sida om Granö invid farleden Åbo - Mariehamn liggande holme;
 Kedholmsströmmen i norr och Valsund i sydost. Från Järsö huvudholme
 utgör distansen till sagda farled genom Kedholmsströmmen c. 1800 meter
 och genom Valsundet c. 1350 meter. Den förstnämnda betjänar närmast
 den lokala trafiken på Mariehamn och skärgården nordväst om Järsö,
 Valsundet åter utfarten till skärgården väster och sydost om sagda by.

Vardera sunden eller deras fortsättning utmynna i allmänna farleden på ett mellanliggande avstånd av c. 800 meter. Då detta avstånd är alltför obetydligt med hänsikt till nutidens i allmänhet motordrivna farkoster för att vid frågans bedömande behöva beaktas, är det uppenbart, att landskapsbidrag ej kan ifrågakomma för upprensning av vidare än det ena av de berörda sunden.

Vid den undersökning av vardera dessa genomfartsleder, som vid medelvattenstånd i början av sistlidne augusti månad av lantrådet jämte en ledamot av landskapsnämnden företogs, framgick följande:

Valsundet erbjuder tillräckligt djup för alla de farkoster, som kunna tänkas hava behov av fri genomfart, med undantag dock av en sträcka om högst 30 meter, där djupet vid uppmätningen varierade mellan 0,90 och 1,00 meter. Detta vattendjup är tillräckligt för att medgiva genomfart åt även de jämförelsevis djupgående lotsbåtarna, men vid lägsta vattenstånd, som beräknats till 40 cm. lägre, är genomfart icke möjlig. Bottenlaget på den sträcka, som behövde fördjupas, utgöres av grus, blandat med sten och ⁱⁿ sålunda rätt svårarbetat. Redan tidigare synes denna del av rännan blivit föremål för upprensning, som dock ej skett i tillräckligt omfatt, sannolikt beroende på de svårigheter, som mött på grund av bottenlaget. Därjämte äro sundet och rännan på denna sträcka synnerligen smala och uppgår bredden delvis till

knappa 4 meter med vida mindre bottenbredd. En upprensning i sådan omfattning, att förenämnda farkoster även vid lågvatten kunde obehindrat begagna sig av leden, skulle betinga undanskaffande av c. 70 kub.meter grus och sten med en beräknad kostnad av 120 mark kubikmetern, men därutöver torde, då Valsundet är rätt exponerat för vind och sjö, åtminstone den ena sidan av den utgrävda kanalen böra förseas med skoning av pålar för skyddande av farkosterna vid starkare pålandsvind.

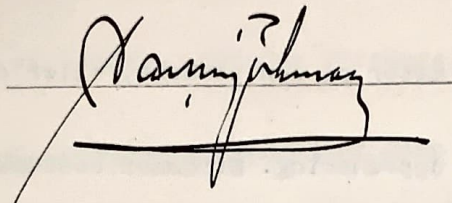
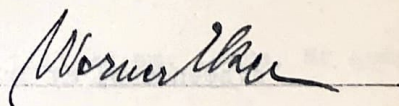
Kedholmsströmmen är ett avsevärt vidare vattendrag med ett medeldjup om c. 0,85 meter på den sträcka, eller c. 120 meter, som kunde vara i behov av upprensning. Strömmen besväras i hög grad av enstaka stenar och jämväl stenryggar, som nå upp genom bottnet och vilka vid eventuell upprensning måste delvis bortsprängas. På grund av de betydande kostnader, som en upprensning av detta sund skulle medföra, kan enligt Landskapsnämndens mening petitionärernas önskningsmål i detta avseende ej av landskapet tillmötesgå, helst ökningen i vägsträcka, som omvägen genom Valsundet förorsakar, ej uppgår till mer än ovan nämnda c. 800 meter.

Då enligt Landskapsnämndens uppfattning ett fördjupande av genomfarten i Valsund till ett djup, som vid lågvatten ej understiger 90 ca., måste anses såsom ett meranämnda befolknings legitima behov, får Landskapsnämnden vördsamt föreslå,

att Landstinget ville av medel, som för dylika ändamål
ställas till Landskapsnämndens förfogande, anslå ett be-
lopp av 5.000 mark, motsvarande ungefär 50 % av de beräk-
nade kostnaderna, att utgivas åt intressenterna uti Järsö
by såsom bidrag för upprepning och fördjupning av Valsun-
det benämnda kommunikationsled.

Mariehamn den 7 november 1929.

På Landskapsnämndens vägnar:

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Hanny Järnberg", written over a horizontal line. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the left.A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Werner Olsson", written over a horizontal line. The signature is cursive and somewhat stylized.